11/06/2022

Ρέθυμνο: Έθιμο της Πεντηκοστής στα Ανώγεια

/ Παράδοση

Το χωριό των εθίμων, του πολιτισμού, του πνεύματος, της μουσικής, της πολιτικής και της απόλυτης σύνδεσης με την αρχαιότητα, τα Ανώγεια, στον ορεινό Ψηλορείτη, είναι ίσως ο μοναδικός τόπος στην Ελλάδα, όπου πρεσβευτές και συνδετήριοι κρίκοι όλων των παραπάνω, είναι οι γυναίκες. Κυρίαρχος ο ρόλος τους σε όλα όσα συνδέουν τον ιδιαίτερο τούτο τόπο με την υπόλοιπη Ελλάδα, αλλά και όσα συνδέουν το χθες με το σήμερα και τη ζωή με το θάνατο.

Η Πεντηκοστή, η μέρα που κατά την ορθόδοξη πίστη εκπληρώνεται η υπόσχεση του Ιησού Χριστού, αποστέλλοντας το πνεύμα το ‘Αγιο στους ταπεινούς ψαράδες, που γίνονται πλέον ιερείς, πάνσοφοι, κήρυκες ανά την οικουμένη, είναι για τα Ανώγεια, μέρα ιδιαίτερη. Κατά την οποία οι νεκροί τιμώνται από τους ζώντες, η οποία εκφράζεται μέσω της θυσιαστικής τελετουργίας της ορθόδοξης πίστης, με έμφαση στην Αγία Τριάδα και το Άγιο Πνεύμα.

Ο πρωτοπρεσβύτερος π. Ανδρέας Κεφαλογιάννης, μιλώντας στο ΑΠΕ-ΜΠΕ, εξηγεί πως η θυσιαστική τελετουργία άπτεται της προσφοράς από τις γυναίκες του χωριού, οι οποίες «επιμελούνται το καλάθι με τις γλυκοκουλούρες, το τυρί και τα φύλλα από τις καρυδιές, τα οποία καλάθια ευλογούνται, διαβάζονται εντός του ναού και αφιερώνονται στους νεκρούς των οικογενειών». Οι συμβολισμοί μέσα στα χειροποίητα καλάθια αφορούν όλα όσα συνδέουν τη ζωή με το θάνατο. Το τυρί από τους κτηνοτρόφους Ανωγειανούς, οι τρεις γλυκοκουλούρες για την Αγία Τριάδα και τα καρυδόφυλλα για την πικρία του αποχωρισμού ζώντων και νεκρών, πικρία η οποία παραμένει ως αίσθηση στην βιωτή των πενθούντων γυναικών. «Με αυτά τα φύλλα, οι τάφοι καθαρίζονται από τις γυναίκες, με τα ίδια φύλλα στολίζονται οι τελευταίες κατοικίες των νεκρών, μιας και σύμφωνα με την παράδοση μας, είναι η Πεντηκοστή, η μέρα όπου οι ψυχές ξαναγυρνάνε, πενήντα μέρες μετά τη θεία Ανάσταση του Κυρίου, στον κάτω κόσμο. Δεν έχει και τόση αξία να ερμηνεύσουμε από την ορθόδοξη πίστη το συγκεκριμένο στοιχείο της παράδοσης. Αυτό που έχει σημασία, είναι ότι οι ζώντες, οι γυναίκες, οι αδερφές, οι μανάδες, νιώθουν την ανάγκη να περιποιηθούν τους νεκρούς τους και να μοιραστούν με τους συγχωριανούς τους, τιμώντας τη μνήμη όσων δεν ζουν πλέον, με το κέρασμα της γλυκοκουλούρας», ερμηνεύει ο π. Κεφαλογιάννης. Όπως εξιστορεί, τα λουλούδια που ευλογούνται και αυτά στην εκκλησία και κατόπιν πηγαίνουν στο κοιμητήριο, «ομοιάζουν με τη ζωή, την ανθοφορία, τη γέννηση, την ευωδία που κυριαρχεί ως δώρο θεού στους ανθρώπους και αμέσως μετά τη φθορά, το μαρασμό, το τσαλάκωμα, το οποίο επιφέρει ο θάνατος. Είναι λοιπόν άξιο να κατανοήσουμε και ουσιώδες, πως οφείλουμε ως άνθρωποι να εκτιμούμε και να προστατεύουμε όλα όσα στη ζωή μας προσφέρονται. Τα οποία ο θάνατος ναι μεν σημαδεύει, αλλοιώνει, όμως είναι στο δικό μας χέρι να αξιοποιήσουμε κατά τη διάρκεια της ζωής μας».

Στα Ανώγεια, ρωτήσαμε τον πρωτοπρεσβύτερο γιατί οι γυναίκες έχουν τον κυρίαρχο ρόλο σε όλα τα έθιμα είτε ως πρωταγωνίστριες είτε εκ του παρασκηνίου. «Ο λόγος είναι ένας: η γυναίκα φέρει τη ζωή, αυτή κρατά την οικογένεια ενωμένη, είναι η γυναίκα που ντύνει, στολίζει και προετοιμάζει τα μέλη της οικογένειας για την εκτός εστίας επαφή τους με τον υπόλοιπο κόσμο και η γυναίκα είναι το ιερό θυμιατήρι στο οποίο απευθυνόμαστε όλοι μας σε κάθε έκφανση της ζωής μας. Σκεφτείτε ότι ακόμα και για την ορθοδοξία, η πάνω από τους αγίους μας είναι η μητέρα του Χριστού, Παναγία…», απάντησε ο π. Ανδρέας Κεφαλογιάννης. Είναι μάλιστα τόσο σημαντικό το συγκεκριμένο έθιμο για τις Ανωγειανές, όπου αν και για ορισμένα έθιμα διαπιστώνεται μία κάποια, σύμφωνα με τον ιερωμένο, αμέλεια ενίοτε, για το έθιμο της Πεντηκοστής, υπάρχει πολύ σημαντική και ουσιαστική αφιέρωση, επιμέλεια, σεβασμός και μεταλαμπάδευση του στις νέες γενιές.

«Χωρίς ορισμένα έθιμα τα οποία μάλιστα μας έρχονται από πολύ μακριά στο χρόνο, πιστεύουμε πως η ταυτότητα μας ως τόπος και ως Ανωγειανοί ίσως να ξεθωριάζει. Είναι τόσο δύσκολος αλλά και τόσο ευλογημένος ο τόπος της ‘Ανω Γης, των Ανωγείων, που μας απαγορεύεται να μην φυλάξουμε στην κιβωτό της τοπικής μας ιστορίας, έθιμα όπως το συγκεκριμένο», είπε ο π. Κεφαλογιάννης.

ΠΗΓΗ: ΑΠΕ-ΜΠΕ, Μ. Λαμπαθάκης